

Олена Крекотень

(Суми, Україна)

Секція IX ПЕДАГОГІКА

(5. Сучасні методи викладання)

РОЛЬ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНИХ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК

Вимоги до вищої освіти підвищуються з року в рік, рівень комп'ютерної грамотності студентів прогресує, тому перед викладачем іноземної мови постає проблема давати знання таким чином, щоб мотивація до вивчення мови не зникла. Якщо раніше методика навчання іноземної мови не передбачала емоційного контенту навчання, то зараз все більше наукових досліджень присвячується емоційній складовій. Факт, що емоційна діяльність впливає на успішність життєдіяльності людини підтверджений багатьма науковими розробками, тож розгляд заняття з іноземної мови з цієї точки зору нам видається доречним. Таке поняття, як емоційний інтелект, варто розглянути з дидактичної точки зору. Необхідно зазначити, що це поняття в науковому сенсі цього слова вперше з'явилося ще у 1893 році в наукових розробках видатного вченого Г.Гарднера, який класифікував підвиди інтелекту, серед яких був і емоційний інтелект. Він визначає його як здатність особистості оцінювати і розуміти свої власні почуття[1]. В 1990 році вченими Дж.Майер, П.Саловей, Д.Карузо була представлена чотирикомпонентна модель емоційного інтелекту. Згідно цієї «моделі здібностей», емоційний інтелект складається з наступних здібностей: сприйняття емоцій інших людей та власні;

- використання емоцій для активації мислення;
- розуміння емоцій
- керування емоціями[3,с.83].

Свої теорії висунули також Р.Бар-Она, К.Штайнер, С.Хейн, Р.Купер, яким вітчизняні психологи Л.Л.Гільова та Н.А.Кулик присвятили статтю[3]. Вітчизняна наука також активно працює в сфері дослідження емоційного інтелекту, про що свідчать роботи Г. Цвєткової, Є. Карпенка, В.Зарицької, С.Дерев'янка та інших.

Оскільки нашою темою є все ж дослідження можливостей емоційного інтелекту в сфері освіти, розглянемо деякі наукові розвідки .

Як визначає Л.М.Ракітянська, дослідженнями емоційного інтелекту в освітянській сфері займаються, в основному, російські вчені: І.Андреєва, М. Голубєва, А. Ларіна та інші[2, с. 142]. Дійсно, не так багато досліджень даної тематики у вітчизняній науці, але вони є і активно розвиваються. Ці факти лише підтверджують актуальність нашої статті.

Мета статті – проаналізувати наукові дослідження емоційного інтелекту та висвітлити можливість його розвитку в рамках заняття з іноземної мови у вищому навчальному закладі.

Уявімо, що вам чотири роки і вам пропонують цукерки : дві, якщо будете гарно себе поводити під час заняття, і одну, якщо не погоджуєтесь, і зразу. Цей тест, який назвав тестом цукерок, дозволяє визначити психологічну сутність дитини, адже тут проявляється конфлікт між імпульсивним бажанням та терпінням, бажанням і самооцінкою. Вибір дитини дозволяє зрозуміти не лише її характер, але й визначити її персональну траєкторію життя[4, с. 109]. У шістдесятих роках минулого століття психолог Вальтер Мітчелл провів експеримент з дітьми, скориставшись цим тестом: він оголосив настанову, залишив цукерки та вийшов, але потім споглядав за дітьми. Деякі накинулись на свої цукерки зразу, а інші чекали визначеного часу, обхопивши голову руками або граючись пальцями тощо, і з'їли цукерки, лише коли вчитель повернувся через визначений час. Експеримент на цьому не закінчився, дослідник спостерігав за тими ж дітьми у підлітковому віці. Він зробив висновок, що діти, які виявили терпіння, досягли успіхів у навчанні, вигравали

різноманітні гранти та призи, а ті, які схопили цукерки зразу, мали неприємності з законом або конфлікти у школі чи з батьками[4, с. 110].

Якщо уявити сучасних студентів, завжди можна помітити, хто брав цукерки зразу у дитинстві. Постає питання, чи можливо виховувати емоційний інтелект у дорослих, і чи можна змінити людину? Звичайно, це видається неможливим, але є методики розвитку емоційного інтелекту, зазвичай вони написані іноземною мовою. Отож, саме на занятті з іноземної мови варто приділяти час тренінгу. Що дає політика формування емоційного інтелекту засобами іноземної мови в університеті? Чи можливо це зробити? Чи не завадить таке втручання навчальному процесу? Звичайно, це питання потребує довготривалих досліджень, але те, що позитивно скажеться на знаннях студентами іноземної мови та викличе у них цікавість – це очевидно.

Ще одна думка, яку висловив ... на основі спостережень за 200 випускниками художнього училища. Проаналізувавши їх подальше життя, він дійшов висновку, що гарну роботу та славу здобули ті, хто любив процес малювання, а не ті, хто вступив туди заради слави та грошей, хоч і мали талант[4, с. 125]. Це ж стосується навчання взагалі, а іноземної мови зокрема: не можна добитися успіху, не люблячи сам процес навчання. Емоційна складова заняття допомагає студентові будь якого факультету захопитись не лише іноземною мовою, а й своєю майбутньою професією у цій мові.

Як же можливо розвинути емоційний інтелект у рамках університетської програми? Дійсно, програми перевантажені, і єдиний вихід – інтегрувати емоційне виховання в уже існуючі дисципліни. В зарубіжних навчальних закладах включають емоційне виховання у курси гігієни, літератури і навіть математики – це стосується формування вміння зосередитись, умотивувати себе до навчання та управляти своїми почуттями[4, с. 337].

І.М.Матійків розробив тренінг емоційної компетентності, головною ідеєю якого є факт, що лише 50% розвитку людини визначається від народження, 10% - від зовнішніх обставин, і 40 % - від самої людини. Активізація правої півкулі мозку, що, як відомо, відповідає за емоційний стан людини, сприяє розвитку

емоційного інтелекту. Усі необхідні ресурси для розвитку емоцій людина вже має, потрібно лише дати поштовх, «певні способи, щоб їх розбудити»[5, с.4]. Ідеальний склад для тренінгу – 15-18 чоловік. Саме такою за кількістю є група з вивчення іноземної мови в університеті. Норми, прийняті у групі, також підходять до університетської: «цінувати час, бути уважними і присутніми «тут і тепер», позитивно мислити (без часток «не»), персоніфікувати висловлювання «А я думаю так...», акцентувати мову почуттів, надавати конструктивний зворотній зв'язок, правило «Стоп» (можливість «пропустити хід» без пояснень причин), конфіденційність[5, с. 6-7]. І.М.Матійків застосовує у своїй методиці наступні методи: інтерактивні міні-лекції, «криголами», мозковий штурм, фасилітація, рольова гра, модерація, гронування, «акваріум», мотивувальний контроль тощо. Якщо деякі зрозумілі і часто використовуються на заняттях з іноземної мови, як, наприклад, рольова гра чи мозковий штурм. Деякі всім викладачам іноземної мови варто взяти до уваги. Гронування – це коли посередині фліпчата (у нашому випадку дошки) пишеться слово або вираз. Учасники записують ідею або асоціації, пов'язані з цим словом, довкола центрального слова. Коли всі ідеї вичерпані, встановлюються зв'язки між поняттями. Отримані грона озвучуються та обґрунтовуються[5, с. 9].

«Акваріум» представляє собою рольову гру, коли учасники розміщуються в два кола, внутрішнє – «рибки», які спілкуються і виконують завдання, зовнішнє – стінки акваріуму, вони залишаються у ролі спостерігачів, аналізують, співпереживають. Потім групи міняються місцями[5, с. 10].

Варта уваги гра «Словник емоцій і почуттів», коли дві команди згадують якнайбільше слів, пов'язаних з емотивними станами. Коли з'ясовується, що це важко, групі пропонують питання типу: Що відчуває людина, яка ухвалює важливе рішення [5, с. 24]? В умовах занять іноземною мовою це можуть бути найрізноманітніші питання з тем, які вивчаються за програмою.

Формування емоційного інтелекту засобами іноземної мови в університеті може починатись з автентичних анкет, яких безліч в Інтернеті, в книзі типу «Mensa. The Genius Test»(2000) або більш сучасних виданнях. Тут,

крім IQ тестів, можна дізнатись свій рівень харизми, залежності, толерантності тощо. Обговорення не лише сприяють покращенню рівню знань з іноземної мови, але й розкривають емоційні сторони учасників та сприяють подальшому формуванню емоційного інтелекту. Щодо перспективи, важко не погодитись з Л.М.Ракітянською, яка бачить майбутнє університетів у доповненні змісту нормативних фахових дисциплін (змістових модулів) темами емоційно-інтелектуального змісту[2, с. 145].

Підсумовуючи сказане, хотілось би підкреслити, що можливості викладача закладу вищої освіти можуть і, певною мірою, мусять формувати не лише висококваліфікованих спеціалістів, але й особистості з високим рівнем емоційного інтелекту.

Література:

1. Гарднер Г. Структура розуму: теорія множественного інтелекту./Г.Гарднер. – М.: ООО “И. Д. Вільямс”, 2007. – 512 с.
2. Ракітянська Л.М. Формування емоційного інтелекту майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі фахової підготовки. / Л.М. Ракітянська *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* -№68, Т.2. – 2020. – С.141-145 DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.68-2.28>
3. Гільова Л.Л., Кулик Н.А. Емоційний інтелект: аналіз сучасних західних досліджень./ Л.Л.Гільова, Н.А. Кулик. – Проблеми сучасної психології Вип. 39, 2018. – С. 79-90 DOI <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2018-39.79-90>
4. Goleman D. L'intelligence émotionnelle. Comment se transformer ses émotions en intelligence./ D. Goleman. – Paris : France Loisirs, 1995. – 422p.
5. Матійків І.М. Тренінг емоційної компетентності: навчально-методичний посібник./ І.М. Матійків. – Київ: Педагогічна думка, 2012. – 112с.

Крекотень Олена Валентинівна

Т. +38066 927 31 41

zhouravliova66@ukr.net

старший викладач кафедри іноземних мов
Сумського національного аграрного університету